

FORUMUL ONG DIN REGIUNEA TRANSNISTREANĂ

ANALIZA SITUAȚIEI ONG DIN REGIUNEA TRANSNISTREANA

RAPORT

CUPRINS

Analiza generală a situației sectorului asociativ din regiunea transnistreană.
Elaborat de Promo-LEX _____ **3**

Raport “Dezvoltarea ONG-lor din regiunea transnistreană care activează în domeniul tineret ” *Elaborat de Serghei Lîsenco* _____ **9**

Raport “Dezvoltarea ONG-lor din regiunea transnistreană care activează în domeniul drepturilor omului”. *Elaborat de Sergiu Ostaf și Ion Manole* _____ **16**

Raport “Dezvoltarea ONG-lor din regiunea transnistreană care activează în domeniul social” *Elaborat de Angela Cojocaru și Oleg Nagornîi* _____ **21**

Raport “Dezvoltarea ONG-lor din regiunea transnistreană care activează în domeniul ecologiei” *Elaborat de Valeriu Rusu* _____ **30**

Analiza generală a situației sectorului asociativ din regiunea transnistreană

Sumar

Începînd cu anul 2006, Asociația Promo-LEX, cu suportul financiar oferit de National Endowment for Democracy, administrează Centrul de Resurse și Dezvoltare pentru Transnistria (CRDT), cu sediul în s. Coșnița, r. Dubăsari, adică în mijlocul regiunii transnistrene și în una din localitățile din regiune, aflate sub jurisdicția autorităților constituționale ale R. Moldova. CRDT beneficiază de sprijinul și suportul autorităților publice locale și centrale, care conștientizează rolul și importanța unei astfel de instituții pentru societatea civilă din regiune. Pentru aceasta, ținem să le mulțumim și pe această cale.

În cadrul acestui Centru își desfășoară activitățile Departamentul ONG, care oferă asistență reprezentanților sectorului asociativ din regiune. Pentru o mai bună și eficientă activitate a acestuia, în scopul promovării ONG-urilor din regiune și încurajarea parteneriatelor cu acestea, în martie 2007 Promo-LEX a organizat Tîrgul Finanțatorilor pentru reprezentanții sectorului asociativ din Transnistria, invitînd organizațiile donatoare să-și prezinte programele de finanțare pentru Republica Moldova, la care ar putea participa și rezidenții regiunii transnistrene. Ulterior, analizînd rezultatele, impactul și perspectivele colaborării ONG-urilor transnistrene cu diverse instituții naționale și internaționale, în scopul unei evaluări a gradului de dezvoltare al organizațiilor și identificării soluțiilor pentru dezvoltarea și consolidarea societății civile în această regiune, Promo-LEX și-a propus organizarea și desfășurarea Primului Forum ONG din regiunea transnistreană.

Evenimentul a fost susținut financiar de Misiunea OSCE în Republica Moldova și a fost organizat în două etape. La 25 octombrie 2008, 100 de reprezentanți ai cca. 45 ONG-uri din regiunea transnistreană au discutat cu experții, în cadrul celor patru Mese Rotunde Tematice (repartizați conform domeniului de activitate: Tineret, Ecologie, Drepturile Omului și Social) problemele cu care se confruntă organizațiile sau grupurile lor de inițiativă, beneficiarii și comunitățile acestora.

La 15 noiembrie 2008, în cadrul celei de-a doua etape a Forumului, experții au prezentat concluziile și recomandările lor pentru fiecare domeniu de activitate în fața liderilor ONG-urilor din Transnistria, reprezentanților structurilor de stat, organizațiilor donatoare din Moldova și altor participanți la evenimentul dat. În cadrul Forumului, participanții au audiat rapoartele experților pentru fiecare domeniu examinat avînd posibilitatea de a se expune și completa concluziile și recomandările finale. Rapoartele experților pentru cele 4 domenii de activitate ale ONG-urilor din Transnistria (Tineret, Ecologie, Drepturile Omului și Social) sunt incluse în prezentul document.

În cadrul acestor cercetări, experții au încercat să abordeze într-un mod echidistant și profesionist principalele probleme și obstacole cu care se confruntă sectorul neguvernamental din Transnistria din punct de vedere legislativ, instituțional, financiar etc. Analiza acestor factori trebuie să aprecieze gradul de dezvoltare al ONG-urilor din regiune, capacitatea lor de a obține și administra corect și transparent fonduri de la organizațiile donatoare, capacitatea lor de a relaționa inter și extra-sectorial.

Toate acestea, au avut drept scop identificarea problemelor care împiedică atât dezvoltarea și consolidarea societății civile în regiunea transnistreană cât și colaborarea lor cu diverși actori din regiune și din afara acesteia.

Introducere

Societatea civilă sau politică se opune autorității paternale și stării de natură și este un generator de progres și de ordine bazată pe lege.

John Locke

Dezvoltarea societății civile este o necesitate imperativă pentru o democrație în tranziție. Cu atât mai mult acest deziderat este important într-o țară divizată precum rămâne deocamdată Republica Moldova. De la obținerea independenței sale în 1991, societatea din Moldova a avut o evoluție separată, inclusiv sectorul asociativ a cunoscut o dezvoltare diferită. Astfel, în vestul țării, controlat de autoritățile constituționale de la Chișinău, ONG-le au beneficiat de suportul comunității internaționale, ivindu-se astfel multe oportunități pentru dezvoltarea și consolidarea unei societăți civile viabile în țara noastră. Însă, la fel ca tranziția, procesul mai durează, înregistrând atât succese cât și insuccese.

Cu regret, situația la acest capitol, în teritoriul controlat de administrația de la Tiraspol (în continuare regiunea transnistreană), datorită atmosferei din regiune, este diferită, societatea civilă nu a avut posibilitatea de a se dezvolta și respectiv de a se implica în procesele ce influențează viața și evoluția societății. Lipsa liberului acces al reprezentanților societății civile, autorităților, mass-media și al misiunilor diplomatice în regiunea transnistreană, precum și numeroasele obstacole la implementarea corectă și transparentă a unor proiecte, finanțarea și asistența pentru societatea civilă din această zonă a devenit mai complicată, uneori chiar imposibilă. În rezultat, cei care au pierdut în urma acestei situații sunt locuitorii regiunii transnistrene. Astfel, la momentul de față, există o mare diferență dintre starea societății civile din regiunea transnistreană și cea din restul teritoriului Republicii Moldova.

În general, se cunoaște faptul că ONG-le îndeplinesc funcția de think-tank-uri, oferă asistență și suport diverselor categorii de persoane, sunt un agent social al schimbării, contribuie eficient la dezvoltarea economică a comunității, sunt furnizori de instruire și formare (politici active pe piața forței de muncă și dezvoltarea abilităților), antreprenariat, asocieri și scheme de auto-ajutorare, întărire a capacității comunităților etc. Toate acestea, în viziunea noastră deocamdată lipsesc în regiunea transnistreană, deoarece ONG-urile de aici se află încă la etapa incipientă de dezvoltare.

Este cunoscut faptul că dezvoltarea societății civile presupune dezvoltarea comunităților, iar calitatea societății civile influențează nivelul de dezvoltare al comunității, regiunii și al țării per-ansamblu. Societatea civilă este un jucător cheie și poate face ceea ce nu pot realiza autoritățile. În același timp, activitățile ONG-lor trebuie să servească pentru autorități drept indicator și busolă, acestea fiind orientate spre comunitățile sau grupurile dezavantajate.

Situația sectorului neguvernamental din regiunea transnistreană a R.Moldova rămîne la un nivel de dezvoltare foarte slab. Aceasta este privită suspicios de către administrația regiunii (*deseori, atunci cînd activitatea nu convine administrației, ONG-urile sunt numite coloana a V-a*), fapt ce crează imagine negativă sectorului trei din regiune. Astfel, numeroasele obstacole descurajează participarea civică a locuitorilor regiunii și dezvoltarea organizațiilor și a activitățile acestora. Deseori administrația regiunii recurge la diverse presiuni asupra liderilor organizațiilor sau ale grupurilor de inițiativă. De regulă, persoanele active sunt amenințate cu concedierea de la serviciu sau asupra rudelor se exercită presiuni pentru a-i determina să renunțe la activitățile sectorului neguvernamental. În schimb, administrația regională susține și încurajează organizațiile care colaborează sau promovează politica administrației așa numitei "r.m.n.". Acestea din urmă sunt folosite de către regimul de la Tiraspol în scopuri propagandistice atât în interiorul cît și exteriorul regiunii.

Mai mult, observăm fenomenul în care de multe ori acțiunile, programele sau proiectele ONG-ilor au un impact minim asupra sectorului asociativ din zonă. Este cunoscut faptul că serviciile secrete locale („MGB”) țin „pulsul societății sub control strict” și controlează activitatea oricăror grupuri de persoane. Deseori, persoanele care au participat la diverse traininguri sau seminare sunt vizitate sau invitate la sediul „MGB” pentru „discuții”.

În astfel de condiții, este evident faptul că sectorul asociativ din Transnistria nu poate juca vreun rol în procesul de edificare a condițiilor ce caracterizează statul de drept și democratizarea regiunii respective. În acest context, menționăm faptul că populația și organizațiile din această regiune totodată sunt lipsite în totalitate de posibilitatea implicării în procesele democratice desfășurate în restul teritoriului țării, iar cauzele acestei stări de fapt sunt următoarele:

- lipsa accesului la sursele naționale de informare în masă;
- lipsa unor surse alternative de informare și manipularea, dezinformarea de către sursele locale;
- persecutarea de către regim a persoanelor incomode;
- lipsa unor reacții sau suport din partea autorităților constituționale, care evită să se implice în procesul de promovare și apărare a drepturilor omului în acest teritoriu;
- lipsa accesului locuitorilor regiunii (cetățeni ai RM cu drepturi depline) la instituțiile și instanțele legale ale statului;
- cazurile de încălcare a drepturilor omului și a libertăților fundamentale ale omului nu sunt examinate de către organele statului;
- ineficiența formatului de menținere a păcii și a Comisiei Unificate de Control, care tolerează fenomenele de violare în masă și individuală a drepturilor omului.

Organizațiile neguvernamentale și mass media din regiunea transnistreană, cu regret, nu se pot dezvolta și nu pot realiza liber activități de informare, educare, promovare și apărare a drepturilor omului. Pe de altă parte, acestea nu se pot implica prea mult în activități cu caracter social din cauza numărului limitat de donatori externi și în condițiile în care ONG-le sunt suficient de slabe, nu există o

relație bine definită cu sectorul 1 și 2 (administrația locală și mediul de afaceri), iar în regiune nu există resurse financiare locale decât pentru scopuri politice.

Deși suntem conștienți de faptul că evaluarea tuturor ONG-urilor din regiune este imposibilă, considerăm că totuși cel mai serios neajuns al acestui document, bazat pe cele 4 analize ale experților, este faptul că la evaluare au participat (contribuit) numai 100 reprezentanți ai cca.45 organizațiilor din Transnistria. Pentru următoarea perioadă ne propunem elaborarea unor metode noi de chestionare a ONG-urilor și grupurilor de inițiativă tocmai pentru a cuprinde un număr mai mare de organizații, experiența și opiniile cărora trebuie analizate și diseminate. Astfel, experții au pornit toate analizele, concluziile și recomandările lor de la relatările participanților în cadrul celor 4 Mese Rotunde Tematice. Asociația Promo-LEX (autorii documentului final) au ținut seama și de cazurile sau informațiile obținute în procesul activităților Centrului de Resurse pentru Transnistria.

Trebuie menționat faptul că unele organizații, considerate mai avansate în gradul lor de dezvoltare și deschidere au ignorat sau chiar au refuzat participarea la primul Forum al ONG-urilor din regiunea în care își desfășoară activitatea. Promo-LEX lasă la discreția cititorului toate concluziile și opiniile privind această situație inedită pentru spiritul și atmosfera de deschidere, încurajare la participare și colaborare a reprezentanților ONG.

Concluzii generale

Dacă în partea vestică a R.Moldova societatea civilă are încă capacități reduse (ne referim la capacitățile instituționale eficiente și de necesități tehnice vitale),¹ în estul țării – Transnistria, societatea civilă rămâne practic la etapa de constituire. Informația prezentată anterior, precum și analizele experților Primului Forum al ONG-urilor din regiunea transnistreană, confirmă această stare. Deși numărul ONG-urilor în regiune a crescut considerabil (potrivit datelor oficiale erau înregistrate cca.800), puține organizații sunt active și funcționale.

Instruirea reprezentanților ONG-urilor transnistrene s-a intensificat în ultimii ani, aceștia beneficiind de numeroase traininguri, seminare, cursuri specializate și participări la diverse programe de schimb de experiență sau vizite de studiu. Totodată, deși crește numărul organizațiilor nu se înregistrează și o creștere calitativă a ONG-urilor de aici. Faptul se explică foarte simplu: lipsa resurselor financiare pentru susținerea sectorului asociativ în regiune, presiunile asupra liderilor și activiștilor ONG, lipsa unor Centre de Resurse viabile, precum și lipsa resurselor necesare pentru dezvoltarea instituțională a ONG-urilor sunt cauzele stagnerii procesului de dezvoltare a organizațiilor din regiune. Un alt motiv, care în viziunea noastră e la fel de însemnat este lipsa, practic cu desăvârșire, a culturii civice în regiune, iar presa nu reflectă profesionist și suficiente informații despre rolul ONG, beneficiarii, activitățile și rezultatele acestora, Astfel, populația nu cunoaște nimic despre sectorul neguvernamental iar administrația promovează și păstrează o atitudine negativă față de sectorul asociativ.

ONG-urile din Transnistria sunt încă la etapa incipientă și au nevoie de suport și sprijin pentru instituționalizarea, dezvoltarea și consolidarea lor. Situația lor este

---

¹ Nations in Transit 2006, <http://www.freedomhouse.org>; Denis Cenușa „Consolidarea societății civile din Republica Moldova”

instabilă atît din punct de vedere financiar cît și în ceea ce privește resursele umane. Există percepția că majoritatea activiștilor ONG nu își văd viitorul în cadrul sectorului asociativ, aceștia orientîndu-se spre sectorul privat sau cel administrativ. Mulți dintre aceștia nu posedă informații elementare despre definiția organizațiilor neguvernamentale, rolul și importanța lor pentru societate.

Serviciile oferite de ONG sunt numeroase, însă în același timp lipsesc careva instrumente sau mecanisme de apreciere și evaluare a acestora. Marea majoritate a organizațiilor nu au elaborat strategii și planuri de activitate, nu au stabilite relații de parteneriat cu structurile administrative, alte ONG-uri și presa.

În regiunea transnistreană practic lipsesc cu desăvîrșire organizațiile clasice de drepturile omului. Adică lipsesc ONG-le care ar monitoriza, promova și apăra valorile democratice clasice. Nu există organizații serioase care ar apăra și reprezenta, la modul cel mai serios, interesele și drepturile diverselor categorii de persoane, nici organizații care ar putea demonstra că activitățile lor se soldează cu careva efecte (cazuri de succes, acțiuni de lobby sau advocacy). De asemenea, nu există organizații gen think-tank sau ONG-uri capabile să participe sau să se pronunțe transparent asupra procesului de luare a deciziilor, de elaborare și adoptare a actelor normative în regiune, a procesului de analiză și expertiză a proiectelor de decizie ale instituțiilor administrative. Dacă regimurile democratice oferă societății civile un larg spectru de posibilități pentru colaborare cu instituțiile administrative și organul legislativ în vederea adoptării unor legi cu adevărat democratice, în Transnistria participarea sectorului neguvernamental la acest proces rămîne de neimaginat.

Astfel, deși la nivel internațional s-a demonstrat că de regulă cei care comit abuzuri și încalcă drepturile omului sunt reprezentanții autorităților (poliția, funcționarii, justiția etc.), în regiunea transnistreană reprezentanții administrației regionale sunt considerați unicii apărători ai drepturilor și libertăților fundamentale. Spre exemplu, la 10 decembrie 2008 în Transnistria a fost celebrată pentru prima dată Ziua Internațională a Drepturilor Omului, fiind premiați exclusiv diverși reprezentanți ai administrației pentru merite deosebite în „apărarea drepturilor omului”. În regiunea transnistreană nu există organizații care ar avea capacitatea de a monitoriza respectarea modului de executare a legislației de către organele și instituțiile administrative (locale, raionale, regionale sau executive și legislative), de a intenta acțiuni juridice și lansa campanii de informare a opiniei publice etc.

În regiunea transnistreană lipsesc programe de informare și educare a populației privind drepturile omului, libertățile fundamentale, participarea civică, valori democratice, societatea civilă etc. Dezvoltarea societății civile, respectarea drepturilor omului și promovarea valorilor democratice nu poate fi realizată fără posedarea cunoștințelor corespunzătoare pentru aceste domenii. Educația tinerilor în spiritul valorilor democratice devine o condiție primordială pentru constituirea unei societăți democratice, bazată pe respect și toleranță, dialog și înțelegere. În acest context, rolul organizațiilor neguvernamentale în desfășurarea acțiunilor de informare și educare este foarte necesar, util și important.

Există totuși, câteva organizații, care pretind a fi lideri ai sectorului trei în regiune și tind sau încearcă să domine peisajul ONG-ilor transnistrene. Acestea, probabil din cauza resurselor financiare limitate la care au acces organizațiile din Transnistria, descurajează dezvoltarea altor grupuri de inițiativă și organizații în regiune. Mai mult, acestea evită colaborarea cu ONG-le din alte regiuni ale R.Moldova probabil din aceleași motive sau pentru a nu fi persecutate de către structurile securității locale. În aceste condiții, fără participarea și contribuția onestă și sinceră a reprezentanților organizațiilor existente, nu poate avea loc o dezvoltare normală a sectorului asociativ în regiune, bazată pe respect reciproc, încredere și concurență sănătoasă, avînd drept scop rezolvarea în comun a problemelor beneficiarilor și grupurilor țintă. Or, însăși noțiunea de societate civilă presupune voluntariat, participare, solidaritate, onestitate și eforturi dezinteresate în vederea interacțiunii persoanelor.

În ultimii ani, administrația de la Tiraspol crează tot mai numeroase obstacole, impedimente și probleme persoanelor, organizațiilor și grupurilor de inițiativă care doresc să desfășoare activități cu parteneri din restul teritoriului Republicii Moldova (pe lângă cele „tradiționale”: posturile de control, „procedurile vamale”, lipsa rețelei de telefonie directă, etc.). În regiune sunt favorizate și dirijate parteneriatele cu cei din Federația Rusă și spațiul CSI, în timp ce restul parteneriatelor sunt privite suspicios, verificate și controlate. Pentru „lustruirea imaginii”, de obicei evenimentele organizate de societatea civilă sunt folosite în scopuri propagandistice de către regimul de la Tiraspol prin intermediul mass-mediei aflate sub controlul său.

În același timp, în condițiile în care societatea civilă în regiune nu este suficient de dezvoltată și capabilă de a implementa proiecte cu rezultate palpabile, deseori colaborarea ONG-ilor de pe cele 2 maluri ale Nistrului nu corespund așteptărilor partenerilor. Astfel, cei din vestul țării deseori sunt dezamăgiți de condițiile în care activează partenerii, iar colegii lor din regiunea transnistreană de multe ori au o percepție greșită despre modul de finanțare a proiectelor, considerînd eronat că ONG-le din vest sunt favorizate.

Totuși, principala concluzie a primului Forum regional este că locuitorii regiunii în general și reprezentanții ONG-ilor și grupurilor de inițiativă, în special, doresc să se implice în activitățile sectorului neguvernamental. După o perioadă lungă de izolare populația regiunii transnistrene conștientizează tot mai mult situația și perspectivele evoluției acesteia și manifestă interes pentru implicarea lor în procesele democratice deocamdată la nivel local și regional. Anume din acest considerent, trebuie intensificat suportul și sprijinul nostru sectorului asociativ din Transnistria.

Ion Manole,
Promo-LEX

Raport “Dezvoltarea ONG-lor din regiunea transnistreană care activează în domeniul tineretului”

Introducere

Multe ONG-uri din regiunea transnistreană lucrează cu tineretul. În același timp, tinerii nu reprezintă neapărat grupul țintă al acestor organizații. O situație similară este caacteristică și organizațiilor din partea dreaptă a Nistrului. În mare parte această situație se explică prin doi factori:

lucrurile cu tinerii reprezintă un domeniu prioritar pentru organizațiile donatoare și, respectiv, șansele organizațiilor de a obține fonduri pentru realizarea unor proiecte sunt destul de mari;

tinerii acceptă cu ușurință tot ce este nou, sunt în permanentă căutare de impresii și activități noi, se implică ușor în activitățile propuse de ONG-uri.

Reieșind din aceste considerente, obiectivele discuției cu reprezentanții ONG-lor participante la Forum sunt:

- stabilirea nivelului de dezvoltare al ONG-lor care activează în domeniul tineretului sau prestează servicii pentru tineri;
- identificarea barierelor ce stau în calea dezvoltării ONG-lor care lucrează cu tinerii.

Aspecte legale

Majoritatea ONG-lor reprezentate la Forum activează în conformitate cu Legea privind organizațiile necomerciale (administrația de la Tiraspol). Unele organizații, în primul rând cele din localitățile controlate de autoritățile constituționale ale RM, activează în baza Legii RM cu privire la organizațiile necomerciale. Nu toți reprezentanții ONG-lor care activează pe teritoriul controlat de regimul de la Tiraspol cunosc despre posibilitatea de a se înregistra la Ministerul Justiției RM. În afară de aceasta, există circumstanțe care împiedică ONG-le din regiunea transnistreană să profite de această posibilitate, în special – lipsa cetățeniei RM.

Relațiile cu alte ONG

Au fost numite următoarele bariere:

- dispersarea ONG-lor de pe ambele maluri ale Nistrului, la fel și în regiune. Organizațiile practic nu fac schimb de experiență, preferă să implementeze proiectele individual „singuri pentru sine”. Acest fapt duce la ceea ce organizațiile comit aceleași greșeli care duc la scăderea calității serviciilor prestate;
- Necunoașterea reciprocă, în special a organizațiilor de pe ambele maluri ale Nistrului, plus necunoașterea limbii Române duce la apariția neîncrederii reciproce. Acest fapt împiedică soluționarea unor probleme sociale mult mai profunde.

Dar, există și exemple de colaborare pozitive. Însă, în mare parte, aceste colaborări au apărut și au fost condiționate de cerințele donatorilor. După cum ne demonstrează experiența, aceste colaborări se limitează exclusiv la perioada de implementare a proiectelor de parteneriat.

Relațiile ONG cu structurile administrative

Au fost numite următoarele bariere:

- Instituțiile statului sunt „închise” față de ONG-uri. Există situații în care reprezentanții ai instituțiilor statului recomandă tinerilor - potențialilor beneficiari, să nu apeleze la serviciile și suportul ONG-lor. Alt exemplu: indicațiile organelor de conducere în domeniul educației referitor la limitarea accesului ONG-lor în instituțiile de învățământ. O procedură similară există și în partea dreaptă a Nistrului. Procedura de avizare poate dura destul de mult timp.
- Negarea problemelor existente de către reprezentanții structurilor de stat. De exemplu: liderii ONG-lor care lucrează cu tinerii din grupul de risc se adresează administrației instituțiilor de învățământ explicându-le scopul programelor sale. Administrația însă neagă existența a astfel de situații și cazuri în cadrul instituției date de învățământ. Deși, doar în câteva minute este posibil de a identifica un tânăr din grupul de risc care recunoaște că învață în instituția/școala dată.
- Egoismul autorităților. Există situații când o barieră devine transferul relațiilor personale asupra celor profesionale (atitudinea negativă personală a directorului școlii față de liderul organizației). În alte situații, reprezentanții autorităților tind să-și asume rezultatele activităților ONG-lor.
- Intervenția exagerată a autorităților în activitatea ONG-lor. Există încercări din partea structurilor de stat de a utiliza activitatea ONG-lor pentru a promova propriile scopuri și idealuri (propagandă). ONG-le contribuie la consolidarea societății, fapt care nu întotdeauna convine autorităților. În perioada în care, conform autorităților de la Tiraspol, regiunea s-a aflat în „blocadă economică”, unele ONG-ri care au primit fonduri din străinătate au fost amendate cu sume considerabile.

Cu toate acestea, existe și cazuri de cooperare. În mare parte acest fenomen se manifestă în partea dreaptă a Nistrului: colaborarea ONG-lor cu Ministerul Reintegrării, cu autoritățile locale din raionul Dubăsari și satul Varnița.

Relațiile ONG cu organizațiile donatoare

Majoritatea ONG-lor participante la Forum au o trăsătură specifică caracteristică pentru organizațiile începătoare: activitățile organizației sunt planificate în dependență de prioritățile donatorilor. De asemenea, majoritatea organizațiilor nu au o strategie de dezvoltare pe termen lung, iar dacă există, aceste planuri au un caracter pur formal. Acest fapt nu permite ONG-lor să ocupe o poziție pro-activă în relațiile cu donatorii.

În același timp, reprezentanții ONG-lor consideră că finanțarea activităților în regiune se realizează într-un mod care dezavantajează organizațiile locale: nu există programe de finanțare de lungă durată (2-3 ani), se oferă în mare parte doar granturi mici, fondurile sunt distribuite neproportional (în cazul unui proiect de parteneriat ONG din regiunea transnistreană primește fonduri de 2-3 ori mai mici decât ONG din dreapta Nistrului).

O altă problemă o reprezintă necunoașterea de către reprezentanții ONG-lor transnistrene a programelor și priorităților de finanțare ale donatorilor.

Organizațiile neguvernamentale care lucrează în regiunea transnistreană nu pot

beneficia de programele oferite de Fondul de Investiții Sociale, IREX, REC.

Capacitățile instituționale ale ONG-lor din regiunea transnistreană

(pentru evaluare au fost utilizați indicatorii din Organizational Assessment Tool (OAT), Iulie 2004)

Management

Toate organizațiile sunt înregistrate în conformitate cu prevederile Legii, posedă Statut și alte documente care vizează temeiurile juridice ale activității lor: obiective, criteriile de admitere a membrilor, drepturile și responsabilitățile membrilor, etc. Aceste documente sunt bine cunoscute conducerii ONG-urilor și, într-o măsură mai mică, membrilor, beneficiarilor și publicului larg.

De obicei, misiunea și beneficiarii organizației sunt descrise în statut într-un format foarte larg pentru a se încadra mai ușor în limitele cerințelor organizațiilor donatoare.

Multe organizații nu au și nu elaborează planuri strategice de dezvoltare. În cazul în care acestea există, ele sunt elaborate doar de liderii ONG-urilor. Planurile strategice nu includ componenta de colectare de fonduri pentru activitățile organizației.

Planificare

Planificarea, în mare parte depinde de scopurile și obiectivele specificate de către donatori: adică, vizează o anumită perioadă de timp prevăzută în proiect și în acordul de grant.

În multe cazuri, planificarea vizează doar problemele / necesitățile curente ale organizației.

Persoanele implicate în elaborarea planurilor strategice conștientizează necesitatea instruirii speciale în acest domeniu, dar, nu întotdeauna posedă o astfel de instruire.

Monitorizare

Majoritatea organizațiilor nu au un sistem clar de monitorizare și evaluare a nivelului de realizare a obiectivelor sale. În cel mai bun caz, monitorizarea și evaluarea se realizează în cadrul proiectelor realizate de ONG-uri. Reprezentanții ONG-urilor foarte rar utilizează indicatori obiectivi și ușor observabili pentru evaluarea calității serviciilor prestate și nivelul de realizare a obiectivelor.

Resurse Umane

Marea majoritate a ONG-urilor nu au personal angajat permanent în organizație. Liderii ONG-urilor combina activitatea în cadrul organizației cu locul de muncă de bază sau universitatea (studentii). De asemenea, foarte mulți reprezentanți ai ONG-urilor din regiunea transnistreană au menționat că activismul tinerilor a scăzut și este foarte dificil de convins tineretul să lucreze în ONG-uri.

Instruire

Membrii și voluntarii ONG-urilor din regiunea transnistreană participă cu plăcere în cadrul programelor ce vizează instruirea. În mare parte, aceste programe fac parte din cadrul proiectelor realizate de alte organizații neguvernamentale și,

respectiv, au o tematică foarte îngustă și abordează probleme specifice ale societății precum corupția, migrația ilegală, libertatea de exprimare, ș.a.

Mai puțin accesibile sunt programele de instruire pentru liderii ONG-lor, care vizează planificarea strategică, managementul și dezvoltarea ONG. Astfel de programe de instruire există în Moldova, dar participarea la ele este limitată de necunoașterea limbii române de către reprezentanții ONG-lor din regiunea transnistreană. Unul dintre programele destinate reprezentanților ONG din regiunea transnistreană, este Programul de stagiu oferit de Centrul de Contact.

Elaborarea bugetului

Bugetele majorității organizațiilor se limitează la mijloacele financiare din granturile primite pentru anumite proiecte. Prin urmare, planificarea activităților se realizează luându-se în calcul oportunitatea de a obține un grant. De asemenea, ONG practic nu elaborează strategii de diversificare a surselor financiare. Mai mult decât atât, în rândul reprezentanților ONG-lor din regiunea transnistreană există o percepție că organizațiile neguvernamentale nu pot avea surse de finanțare permanente. Prin urmare, majoritatea organizațiilor nu își planifică veniturile.

Unele prevederi din legislație (sau posibilele interpretări ale legislației) limitează accesarea fondurilor din străinătate de către organizațiile din regiunea transnistreană.

Identificarea și analiza nevoilor beneficiarilor

În marea majoritate a cazurilor, identificarea nevoilor beneficiarilor nu se bazează pe o analiză aprofundată a problemelor cu utilizarea diverselor instrumente sociologice. Cel mai des, nevoile beneficiarilor sunt identificate de liderii ONG-lor fără consultarea beneficiarilor și altor actori sociali. Succesul în identificarea nevoilor beneficiarilor este asigurat de faptul că liderii ONG-lor lucrează nemijlocit în domeniul tineretului și posedă cunoștințe empirice în acest domeniu. Gama serviciilor oferite este destul de mare și poate fi convențional împărțită în trei grupe:

a) Servicii de informare

- Instruire în diferite domenii (de exemplu: fenomenul «corupția» și metodele de prevenire și combatere a ei);
- Bibliotecă tematică axată pe diverse tematici ce prezintă interes pentru tineri;
- Informare și instruire în domeniul migrației (traininguri, seminare, mass-media);
- Crearea mass-media de tineret;
- Informarea societății despre problemele tinerilor;
- Identificarea participanților pentru diverse evenimente;
- Consultații pentru viitorii părinți.

b) Servicii de socializare

- Consultații telefonice «linia fierbinte»;
- Orientarea profesională a tinerilor (elevii claselor absolvente);
- Training-uri de dezvoltare profesională;
- Training-uri de dezvoltare personală;

- Asistență socială pentru tineri;
- Voluntariat — autoperfecționare;
- Crearea condițiilor pentru dezvoltarea creativității tinerilor;
- Servicii sociale: cazare și alimentare, asistență în pregătirea temelor de casă, cercuri pe interese;
- Socializarea copiilor din casele de copii și internate;
- Dezvoltarea fizică;
- Organizarea timpului liber.

C) Servicii de apărare a intereselor/drepturilor

- Dialog cu autoritățile pentru soluționarea problemelor tinerilor;
- Drepturile «cetățeanului lumii»;
- Lucru cu părinții (individual).

Analiza comparativă a volumului de servicii prestate de ONG-le, participante la Forum, permite de a concluziona că ONG-le din regiunea transnistreană se află la o etapă inițială de dezvoltare, atunci când predomină activitatea de informare și instruire a beneficiarilor. Într-o măsură mult mai mică, ONG-le se implică în activități de promovare și apărare a drepturilor tinerilor prin intermediul interrelaționării cu reprezentanții sectorului public, privat și alte ONG.

Populația nu este suficient de bine informată referitor la serviciile pentru tineri pe care le prestează ONG-le din regiune. Din acest motiv, numărul adresărilor din partea populației la aceste ONG-ri este destul de mic.

Concluzii

- Nivelul de pregătire profesională și experiența participanților ne permite să formulăm următoarele concluzii (majoritatea concluziilor confirmă concluziile studiului din 2006):
- Organizațiile se află la etapa inițială de dezvoltare: abilitățile de identificare a grupului țintă și de elaborare a proiectelor pentru soluționarea problemelor identificate sunt dezvoltate relativ bine; alte componente ale dezvoltării organizaționale sunt dezvoltate într-o măsură mult mai mică;
- Situația ONG-ilor din regiune este una foarte nestabilă (fluctuația de cadre, lipsa bazei materiale, ș.a.);
- Spectrul serviciilor prestate de ONG-ri este destul de larg, dar practic lipsesc mecanismele de evaluare a calității serviciilor;
- Majoritatea organizațiilor nu au planuri strategice; Cunoștințe referitor la cum ar trebui să fie o organizație profesională, practic lipsesc, cu toate acestea, majoritatea reprezentanților ONG consideră că ONG-le trebuie neapărat să fie profesioniste;
- Conexiunile dintre ONG și structurile de stat sunt foarte slabe, există o neîncredere reciprocă;
- Informarea insuficientă a populației și autorităților, fapt ce generează o neîncredere în organizațiile neguvernamentale

Recomandări pentru ONG și organizațiile donatoare

Pentru ONG: de atras atenție la dezvoltarea tuturor componentelor organizației. O atenție sporită trebuie oferită următoarelor componente:

- stabilirea și dezvoltarea parteneriatelor, atât cu alte ONG-uri, cât și cu structurile de stat;
- crearea unei imagini pozitive;
- planificarea: strategică și operativă, bazată pe rezultatele evaluării obiective ale activităților
- dezvoltarea personalului.

Pentru Donatori: Luînd în considerație faptul că ONG-le se află la o etapă inițială de dezvoltare, una din strategiile organizațiilor donatoare trebuie să prevadă posibilități pentru dezvoltarea sectorului neguvernamental în regiune. Posibil, organizațiile donatoare ar trebui să-și asume nu doar funcțiile tradiționale ale unui donator, dar, și cele de "instructor": să ofere consultații în domeniul dezvoltării instituționale, în unele cazuri să ofere asistență în planificarea activităților din cadrul proiectului, în special al celor activități ce contribuie la promovarea imaginii ONG-lui și la consolidarea rezultatelor obținute.

În afară de suportul oferit organizațiilor pentru realizarea proiectelor îndreptate spre necesitățile beneficiarilor trebuie să fie prevăzut și suportul orientat spre dezvoltarea personalului ONG - în primul rînd al liderilor (programul de stagiu oferit de Centrul Contact este doar o parte mică, ar trebui să existe mai multe posibilități).

Componente importante pentru propunerea de proiect înaintată de un ONG din regiunea transnistreană

trebuie să fie:

- planificarea activităților de conservare a rezultatelor obținute;
- planificarea activităților de informare a populației referitor la activitatea realizată;
- planificarea activităților de dezvoltare a cadrelor (angajați și voluntarii);
- realizarea activităților în parteneriat cu alte organizații;
- planificarea activităților de evaluare a rezultatelor obținute, inclusiv în domeniul parteneriatelor.

În procesul de analiză a componentelor date, este important de a atrage atenția ONG-ilor asupra planificării resurselor corespunzătoare pentru realizarea activităților date.

Astfel, strategia de activitate a organizațiilor donatoare în regiunea transnistreană presupune asumarea unor riscuri mari și crearea mecanismelor de management al acestor riscuri: elaborarea unor proceduri speciale de comunicare/instruire.

Încheiere

Organizarea Forumului ONG din regiunea transnistreană reprezintă o platformă pentru crearea condițiilor pentru dezvoltarea societății civile în regiune. Organizarea Forumului în mod regulat toți actorii (ONG, comunitatea donatorilor, structurile statului) ar avea posibilitatea de a:

- evalua nivelul de dezvoltare al sectorului neguvernamental din regiune;
- identifica obstacolele în calea dezvoltării sectorului neguvernamental din

- regiune;
- stabili un dialog cu scopul de a identifica așteptările reciproce.

Primul Forum permite de a stabili direcții prioritare pentru dezvoltarea ONG-lor care lucrează cu tineretul:

Îmbunătățirea calității serviciilor oferite prin intermediul: dezvoltării personalului organizațiilor; îmbunătățirii mecanismelor de guvernare a ONG-lor - în special, al procedurilor de monitorizare și evaluare; crearea și dezvoltarea imaginii pozitive a ONG-lor prin intermediul consolidării relațiilor de parteneriat în cadrul sectorului și cu structurile de stat; realizarea de către organizațiile donatoare a astfel de politici care ar permite ONG nu doar să soluționeze problemele beneficiarilor săi, dar, și să se dezvolte instituțional.

Raport elaborat de Sergiu Lîsenco

Raport “Dezvoltarea ONG-lor din regiunea transnistreană care activează în domeniul drepturilor omului”

Analiza nivelului de dezvoltare a organizațiilor ce activează în domeniul drepturilor omului în regiunea transnistreană

Respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în R.Moldova a înregistrat evoluții importante în ultimele două decenii, iar ONG-le au contribuit semnificativ la acest proces. Datorită situației post-conflict, în regiunea transnistreană, situația la acest capitol este total diferită și nu a evoluat foarte mult. Nivelul de dezvoltare al organizațiilor neguvernamentale pentru drepturile omului din regiunea transnistreană rămâne, deocamdată, la etapa incipientă. În comparație cu organizațiile din domeniul social sau cele de mediu, organizațiile din domeniul drepturilor omului, totuși, sunt mai slab dezvoltate. Totodată, este important de menționat faptul că, în general, nivelul de dezvoltare al organizațiilor din regiunea transnistreană este incomparabil mai slab decât cel al organizațiilor din restul teritoriului R.Moldova.

Reprezentanții organizațiilor din Transnistria nu întotdeauna percep corect rolul ONG-lor și impactul lor asupra dezvoltării generale a populației și regiunii. O explicație a acestui fenomen ar fi faptul că majoritatea populației, respectiv reprezentanții organizațiilor neguvernamentale, încă mai percep activitățile de promovare și apărare a drepturilor omului drept activități cu caracter politic (în regiune activează o serie de organizații cu caracter politic: “Respublika”, “Proryv”, anterior “Obnovlenie” etc.). Astfel, în lipsa unor informații clare și suficiente despre sectorul asociativ, la moment, printre ONG-le din stînga Nistrului, practic lipsesc organizațiile care se concentrează serios pe problematica drepturilor omului. Cu excepția a 1-2 organizații, în regiune lipsesc practic ONG-le care ar promova și apăra valorile clasice democratice – drepturile civile și politice, însă interesul populației și al reprezentanților sectorului asociativ devine tot mai sporit față de aceste aspecte.

Participanții la Masa Rotundă Tematică au manifestat preponderent idei și inițiative orientate spre crearea unei atmosfere de încredere între diverse grupuri sociale de pe ambele maluri ale Nistrului. Acest fapt demonstrează că ONG-le transnistrene au nevoie de asistență din partea colegilor lor din dreapta Nistrului. Colaborarea acestora ar face posibil schimbul de experiență și recuperarea din diferența care există la moment între cele două maluri în ceea ce privește situația și competența organizațiilor specializate în domeniul drepturilor omului.

Datele statistice arată că, în regiunea transnistreană, 25% (170) organizații se ocupă cu promovarea drepturilor omului și 18% (128) organizații se ocupă cu promovarea drepturilor copilului. Aproape 30% (180) organizații se ocupă cu promovarea drepturilor sociale și 6% (40) organizații se ocupă cu promovarea drepturilor minorităților naționale („Organizațiile necomerciale din regiunea transnistreană: nivelul și perspective de dezvoltare”, ONG „Vîbor Molodîh”, 2006). Acestea sunt organizațiile care sunt înregistrate de către administrația regiunii.

În cadrul Forumului au participat 25 de organizații, marea majoritate dintre care fiind organizații înregistrate în regiune. Astfel, la masa rotundă, au participat aproape 10% din numărul total al organizațiilor ce se declara a fi organizații din

domeniul drepturilor omului.

Formularea misiunii, viziunii, valorilor

Doar câteva organizații au formulate misiunile, obiectivele și valorile lor. De regulă, acestea nu sunt formulate pe hârtie, publicate și accesibile pentru beneficiarii și alți constituenți. Organizațiile din dreapta Nistrului sunt segmentate pe principalele domenii de activitate, repartizează și conlucrează bine pe diverse subiecte ce țin de domeniul drepturilor omului. În schimb, în regiunea transnistreană, organizațiile încă nu au început această cooperare.

Consiliul de administrare

Câteva organizații au această structură, aceasta funcționează mai mult ca un organ administrativ incluzând persoanele din execuivul organizației. Nu sunt respectate principiile de divizare a responsabilităților dintre organele de guvernare și organele executive în cadrul organizației. Organizațiile din dreapta Nistrului, în cea mai mare parte, au beneficiat de diverse programe de instruire în acest domeniu. Astăzi, unele dintre aceste organizații deja sunt la un nivel de dezvoltare avansat, care le-ar permite să participe activ la dezvoltarea și consolidarea sectorului prin transmiterea experienței și bunelor practici către organizațiile ce se află în proces de formare și consolidare, în special pentru organizațiile din Transnistria.

Planificarea strategică, monitorizarea și evaluarea rezultatelor

Planificarea, monitorizarea activităților și rezultatelor, în cel mai bun caz, se realizează în cadrul proiectelor mai îndelungate (de peste un an) sau prin planificarea și raportarea în cadrul Adunării Generale ale membrilor organizațiilor. Cu mici excepții, nu există formele scrise ale planurilor strategice, rapoartelor financiare și de activitate anuale ale organizațiilor din regiune. Respectiv, acestea nu sunt publicate și plasate pe paginile web ale organizațiilor. Evaluarea programelor se realizează doar prin intermediul raportării către finanțatori pe proiecte concrete.

Politica de personal, dezvoltarea resurselor umane

Politica de personal nu este consecventă, este foarte vulnerabilă și depinde de finanțare. Instruirea cadrelor și a membrilor organizației se face sporadic și în funcție de programele externe.

Există implicarea oamenilor prin munca voluntară în ONG-uri. Este de menționat că, în regiune, implicarea voluntarilor în activitățile organizației devine tot mai populară. Cu toate acestea, doar câteva organizații beneficiază de suport p din partea voluntarilor permanenți.

Sursele de finanțare, bugetele

Sursele de finanțare sunt aceleași ca și pentru ONG-le din vestul R.Moldova – preponderent din programele oferite de donatorii externi. Diferența constă în faptul că, de regulă, finanțările organizațiilor neguvernamentale din Transnistria sunt de scurtă durată. Sursele alternative de finanțare sunt deocamdată inaccesibile, unele exemple de activități de antreprenoriat social și prestare de servicii sunt excepții. Un exemplu pozitiv îl reprezintă finanțarea prin intermediul

și prin cooperarea cu organizațiile din dreapta Nistrului, astfel credibilitatea mai mare a organizațiilor din dreapta Nistrului poate fi proiectată și benefică pentru organizațiile din stînga Nistrului.

Parteneriatul cu sectorul neguvernamental, privat și de stat

Relațiile de parteneriat ale ONG-urilor din regiunea transnistreană, deocamdată, sunt slab dezvoltate. Parteneriatul cu alte organizații din regiune nu este dezvoltat. Se înregistrează anumite încercări în acest sens, însă acestea de regulă au loc numai în condițiile realizării unui proiect sau în cadrul unor activități ale organizațiilor din vestul R.Moldova. La rîndul lor, autoritățile regiunii descurajează aceste contacte în raport cu unele organizații și încurajează astfel de relații cu organizațiile agreeate de către administrație și "politica oficială". Cooperarea cu organizațiile din afara regiunii este ne semnificativă și limitată. Deseori, liderii unor organizații din Transnistria, care pretind a fi cu un grad mai înalt de dezvoltare, nu tolerează colaborarea cu organizații din alte regiuni ale țării, acestea din urmă, de cele mai multe ori, fiind percepute drept concurente.

Totodată, în regiune nu se înregistrează nici fenomenul de transfer al experienței de la o organizație la alta. Fiind limitate fondurile pentru finanțarea sectorului asociativ puținele organizații care au obținut finanțări nu încurajează dezvoltarea altor ONG-uri pentru a nu amenința relativa lor susținere.

Parteneriatul sectorului asociativ cu cel privat și administrativ practic lipsește.

Cadrul juridic

Cadrul juridic este comparabil cu cel din dreapta Nistrului. Totodată, mediul în care activează ONG-urile este diferit, deoarece au fost înregistrate numeroase modalități de exercitare a presiunilor asupra organizațiilor din partea autorităților și a beneficiarilor lor. De obicei, persecuțiile și intimidările poartă caracter personal și individual asupra celor mai activi, cu inițiativă și cu spirit critic la adresa administrației locale sau regionale.

În ultima perioadă de timp, tot mai multe organizații din Transnistria obțin certificatul de înregistrare și de la autoritățile R.Moldova. Astfel, membrii ONG-urilor din regiunea transnistreană pot obține dubla înregistrare a organizației lor. Cu toate acestea, unele organizații preferă să păstreze doar o înregistrare din cauza cheltuielilor suplimentare și a procedurilor complicate. În opinia experților, majoritatea reprezentanților ONG nu cunosc suficient procedura și actele necesare pentru înregistrare, aceștia conducîndu-se de impresiile generale sau zvonuri. Mai mult, unii reprezentanți ai ONG din regiune argumentează că este dificil sau chiar imposibil să obțină înregistrarea organizației pe malul drept din cauza lipsei cetățeniei R.Moldova.

În timp ce unele organizații pledează pentru înregistrarea lor doar de către autoritățile constituționale de la Chișinău, iar altele preferă să obțină dubla înregistrare (oferită de către administrațiile de pe ambele maluri ale Nistrului), un anumit număr de ONG păstrează doar înregistrarea obținută la Tiraspol. Astfel, situația la acest capitol, în Transnistria, devine pe cît de specifică, pe atît de complicată în egală măsură pentru ONG-uri, organizații donatoare și autorități.

Acțiuni de advocacy

Organizațiile folosesc doar unele metode de promovare ale intereselor

beneficiarilor săi: elemente de lobby, informarea factorilor decizionali. Lipsesc așa metode ca: monitorizarea, litigarea strategică, advocacy focusat pe diverse instituții publice și procese decizionale, activitatea plenară cu mass-media și altele. Participanții la masa rotundă au vorbit despre unele exemple pozitive de acțiuni de advocacy.

Imaginea publică

Deși, în regiune sunt foarte multe probleme, lipsa surselor independente de informare în masă și presiunea permanentă asupra organizațiilor nu contribuie și nu permit realizarea pe deplin a obiectivelor. Imaginea organizațiilor este doar puțin cunoscută și nu are un suport din partea populației, inclusiv din lipsă de informare, educare și conștientizare, în timp ce structurile administrative și presa aservită lor compromite constant imaginea sectorului asociativ și a liderilor unor organizații incomode. Prin urmare, organizațiile nu se bucură de o imagine foarte pozitivă.

Sumarul concluziilor

Dezvoltarea organizațiilor pentru drepturile omului din regiunea transnistreană este la o etapă incipientă. În comparație cu organizațiile din domeniul social și organizațiile de mediu din regiunea transnistreană, organizațiile din domeniul drepturilor omului sunt mai slab dezvoltate. Nivelul de dezvoltare al organizațiilor din stînga Nistrului este incomparabil mai mic decît nivelul de dezvoltare al organizațiilor din dreapta Nistrului. Printre organizațiile prezente și active din stînga Nistrului lipsesc organizațiile care se concentrează pe problematica drepturilor omului clasice – civile și politice.

Recomandări:

- Dezvoltarea organizațiilor pentru drepturile omului din regiunea transnistreană pe segmentul drepturilor civile și politice. Aceasta se poate realiza prin extinderea activităților organizațiilor din Moldova și prin cooperarea și dezvoltarea capacităților grupurilor și organizațiilor din aceasta regiune. Capacitățile organizaționale de guvernare, capacitățile de planificare și resursele sunt foarte limitate. În acest sens lipsește suportul instituțional pentru activitatea și dezvoltarea organizațiilor. Ar fi bine ca donatorii să prevadă strategii de susținere instituțională a organizațiilor. Aceste strategii ar trebui să includă promovarea cunoștințelor și deprinderilor în domeniul drepturilor omului, dezvoltarea capacităților manageriale și în domeniul dezvoltării organizaționale, consolidarea relațiilor cu actorii societății;
- Cooperarea organizațiilor din regiunea transnistreană cu organizațiile din dreapta Nistrului și organizațiile specializate din alte țări (Ucraina, Polonia, etc.) este limitată. Tehnologiile și cunoștințele specifice de activitate în domeniul drepturilor omului nu sunt dezvoltate. Organizațiile utilizează doar unele din tehnicile de advocacy. Exemplele pozitive se referă la domeniile mai puțin sensibile pentru autoritățile publice. Recunoașterea problemelor și sensibilizarea populației referitor la problemele ce țin de domeniul drepturilor omului este foarte mică. Sunt necesare programe de cooperare

dintre organizațiile specializate din mai multe țări. Implicarea complementară a organizațiilor de drepturile omului din Ucraina, Rusia, Polonia, etc. vor aduce beneficii importante pentru activitatea și calitatea activităților ONG-ilor locale. Majoritatea organizațiilor de drepturile omului nu au instituționalizate procedurile de planificare, evaluare a activităților, transparență organizațională. Motivele sunt diverse - mediul ostil de activitate descurajează organizațiile, totodată, lipsesc standardele de funcționare a organizațiilor;

- Elaborarea metodelor de advocacy eficiente în condițiile regionale, metode care sunt necesare pentru promovarea drepturilor omului în regiune. Mediul de activitate al organizațiilor de drepturile omului este foarte vulnerabil, ostil și prezintă multe obstacole. Obstacole se referă la procesul de înregistrare, amenințări la securitatea personală a membrilor organizațiilor, folosirea metodelor administrative pentru a suprima activitatea organizațiilor. Actualmente, nici un mecanism existent cu implicarea organismelor internaționale, nu include subiectul de democratizare și de promovare a drepturilor omului în regiunea transnistreană. Formatul existent de negociere nu include aceasta componenta. Comisia din zona de securitate nu are acest mandat. Organismele internaționale specializate, în activitatea sa, rareori acoperă subiectele ce se referă la situația din domeniul drepturilor omului din regiunea transnistreană. Astfel, cererea pentru aceste informații este limitată;
- Dezvoltarea programelor de suport internațional al apărătorilor drepturilor omului din regiunea transnistreană. Implicarea actorilor și organizațiilor internaționale neguvernamentale este crucială. Astfel, prin intermediul schimbului de experiență, suportului moral, declarațiilor politice de principiu organismele internaționale, cum ar fi CoE, UE se vor implica pentru a oferi suportul în activitatea organizațiilor de drepturile omului. Formatul existent de negociere și alte mecanisme trebuie impulsionate să includă și dimensiunea de democratizare și promovare a drepturilor omului. Organizațiile de drepturile omului sunt puțin cunoscute în regiunea transnistreană. Legitimitatea organizațiilor deocamdată nu este solidă și substanțială. Suportul din partea mass-mediei, altor actori este limitat.
- Strategia de dezvoltare a organizațiilor din domeniul drepturilor omului trebuie corelată cu dezvoltarea mass-mediei și programele informaționale pentru cetățeni. Organizațiile și grupurile care au ca obiectiv promovarea drepturilor omului din regiunea transnistreană, în unele cazuri sunt prestate sau aleg opțiunea de dezvoltare autonomă de dezvoltare a sectorului neguvernamental din Moldova sau prin neimplicarea în activitățile organizațiilor specializate din dreapta Nistrului. Organizațiile și grupurile din regiune se vor implica în activitățile comune cu organizațiile din dreapta Nistrului. Contactele și cooperarea dintre organizațiile date este vitală pentru durabilitatea dezvoltării organizaționale.

Raport “Dezvoltarea ONG-lor din regiunea transnistreană care activează în domeniul social”

ONG-le ce activează în domeniul social în regiunea transnistreană, în mare se confruntă cu probleme similare cu cele ale ONG-lor din alte domenii. Pentru început, trebuie de remarcat faptul că ONG-le din domeniul social beneficiază de un sprijin considerabil în formă de granturi pe perioade mai mari de timp (mai mult de 2 ani) din partea comunității donatoare. Astfel de organizații nu sunt foarte multe, dar acestea sunt primele ONG-uri profesionale din regiune (în general, regiunea fiind aproape lipsită de ONG-uri profesionale). Spre deosebire de celelalte sectoare, sectorul social beneficiază și de un anumit sprijin din partea autorităților locale, deși, nu în toate localitățile din regiune. Autoritățile vorbesc mult despre necesitatea de a sprijini aceste ONG-uri, însă puține din cele spuse sunt realizate, motivându-se prin faptul că nu există fonduri disponibile pentru a oferi asistență acestor organizații.

Autoritățile înțeleg foarte bine faptul că în cazul în care vor oferi suport financiar odată, pe viitor, vor fi nevoite să finanțeze ONG-le sociale din veniturile bugetare ale orașului sau a regiunii. Astfel, autoritățile nu se grăbesc să întreprindă anumite acțiuni în această direcție.

- Principalele obiective ale mesei rotunde tematice, care a avut loc în cadrul Forumului ONG din regiunea transnistreană au fost după cum urmează:
- Soluționarea problemelor actuale referitoare la activitatea ONG-lor din regiunea transnistreană;
- Consolidarea cooperării dintre ONG-le regionale cu scopul de a crește nivelul lor de eficiență în societate;
- Determinarea oportunităților și perspectivelor de dezvoltarea a ONG-lor în regiunea transnistreană;
- Identificarea rolului ONG-lor în realizarea obiectivelor și soluționarea problemelor din sfera socială;
- Facilitarea comunicării și a dialogului dintre ONG-le din regiunea transnistreană;
- Identificarea obstacolelor și dificultăților cu care se confruntă ONG-le în procesul său de activitate.

Participanții au stabilit prioritățile și așteptările sale cu privire la conținutul discuțiilor în prima fază a Forumului Regional.

Aspecte legale

În cadrul Forumului, reprezentanții ONG-lor au menționat problemele existente cu care se confruntă în procesul de înregistrare a organizației atât la autoritățile de pe malul drept, cât și cel stîng al Nistrului. Astfel, în opinia participanților, procesul de înregistrare al ONG-lor este unul de lungă durată, mai ales cînd organizațiile sunt nevoite să obțină dublă înregistrare. De regulă, dubla înregistrare generează probleme cu autoritățile locale din regiune. Pentru ONG-le din regiunea transnistreană, cea de-a doua înregistrare (care este obținută la autoritățile

constituționale) reprezintă într-o oarecare măsură o problema și se reflecta negativ asupra activității organizației. Autoritățile locale din regiunea transnistreană, la rîndul său, au o atitudine negativă față de organizațiile care au înregistrare dublă, fapt ce afectează considerabil activitatea acestor ONG-uri. Aceste organizații sunt incluse într-o “listă neagră” fapt ce generează relații tensionate cu autoritățile locale.

În timpul discuțiilor despre obstacolele existente în procesul de înregistrare a organizațiilor la autoritățile regionale, a fost menționat faptul ca nu este posibilă înregistrarea unui ONG în lipsa pașaportului transnistrean, cu toate că persoana deține pașaportul Republicii Moldova.

Această condiție a fost introdusă ca răspuns la problema de recunoaștere a pașapoartelor cetățenilor auto-proclamatei rmn. Nerecunoașterea pașapoartelor de pe ambele maluri a rîului Nistru prezintă un mare obstacol nu doar pentru activitatea ONG-lor. Pe de o parte, a fost semnat un acord dintre Chișinău și Tiraspol pentru recunoașterea pașapoartelor, dar autoritățile locale interpretează acest lucru în interesul său.

Trebuie de menționat faptul că înregistrarea ONG-lor la Ministerul de Justiție a Republicii Moldova, pentru unele grupuri de inițiativă nu este posibil din cauza lipsei cetățeniei Republicii Moldova.

Relațiile cu alte ONG-uri

Marea majoritate a ONG-lor recunosc nevoia de a stabili o cooperare sectorială și inter-sectorială. Participanții au remarcat necesitatea de a-și consolida eforturile pentru dezvoltarea sectorului non-guvernamental, ca fiind unul dintre cele mai importante obiective ale organizațiilor locale. Mai mult decît atît, acestea au afirmat că ONG-le din regiunea transnistreană ar trebui să dezvolte și să implementeze în comun proiecte, ce au drept scop informarea, educarea și încurajarea participării cetățenilor în procesele democratice, ceea ce va contribui considerabil la creșterea nivelului de încredere și la instaurarea păcii în regiune.

În acest context, participanții la forum și-au exprimat foarte clar argumentele în favoarea cooperării cu organizațiile de pe malul drept al rîului Nistru. Crearea unor parteneriate eficiente, schimbul de experiență și transferul de bune practici dintre ONG-le altor regiuni a Republicii Moldova și cele din regiunea transnistreană este o necesitate ce nu mai poate fi ignorată sau amînată. Stabilirea parteneriatelor și identificarea potențialilor parteneri în procesul de dezvoltare și consolidare a organizațiilor locale, este un lucru foarte important. Marea majoritate a reprezentanților ONG-lor au afirmat că numărul redus de parteneriate cu ONG-le de pe malul drept al rîului Nistru este cauzat de sentimentul de frică față de posibilele hîrțuiri de către autoritățile locale, care în acest mod împiedică desfășurarea unor inițiative și stabilirea unor contacte. În același timp, lipsa de contacte dintre reprezentanții ONG-lor de pe ambele maluri ale rîului Nistrului, precum și lipsa informației privind oportunitățile de cooperare, constituie un obstacol în stabilirea parteneriatelor.

Realizarea în comun a diferitor activități, proiecte sau vizite de lucru sunt urmate de o serie de probleme. Printre acestea putem menționa: trecerea “frontierei”,

“procedurile vamale”, și tentativa de a stabili anumite contacte în regiune. De asemenea, nu sunt cunoscute situații în care organizațiile ar lucra asupra unui proiect comun, fiind finanțate ambele organizații, inclusiv și cea din stînga Nistrului. De regulă, se întâmplă că o organizație lansează propunerea de colaborare pentru organizarea unui eveniment și contactele ulterioare se stopează.

O atenție deosebită trebuie acordată și aspectului financiar al acestor întâlniri. Procesul dificil al transferurilor bănești și alte dificultăți ce apar ca rezultat al acestui proces, împiedică cooperarea fructuoasă a ONG-ilor. Organizațiile din regiunea transnistreană încearcă să obțină finanțare prin intermediul băncilor sau organizațiilor din Chișinău. O activitate profesională în cadrul ONG-ului trebuie să existe și este posibil de realizat. Însă, pentru a funcționa în mod eficient, organizația are nevoie de un contabil competent, care deseori nu este remunerat la nivelul corespunzător.

Din păcate, după cele menționate anterior, putem concluziona că ONG-le din regiune nu se ghidează de experiența colegilor săi și încearcă să "inventeze bicicleta", fapt ce nu funcționează întotdeauna în beneficiul societății. În unele cazuri, lipsa accesului la informație cu privire la activitățile unor ONG-uri generează zvonuri negative, ceea ce defavorizează întregul sector asociativ.

Pentru a îmbunătăți și pentru a eficientiza procesul de cooperare a ONG-ilor, este nevoie de a coordona acțiunile partenerilor implicați în realizarea unui proiect. De asemenea, este necesar de a finanța un proiect considerabil într-un anumit domeniu, și neapărat de inclus participarea ONG-ilor din regiunea transnistreană. Donatorii de obicei refuză implementarea simultană ale aceluiași proiecte pe ambele maluri ale Nistrului. Drept exemplu, putem menționa lipsa reprezentanțelor în regiunea transnistreană a Centrului Contact, IREX, Promo-Lex, etc. Potrivit surselor noastre de informare, ONG-le din regiunea transnistreană nu au posibilitatea de a aplica la FISM (FISM - Fondul de Investiții Sociale din Moldova).

De asemenea, pentru realizarea unor proiecte de perspectivă este necesară consolidarea cooperării cu ONG-le regionale în domeniul social (fiind realizate proiecte pentru grupurile social vulnerabile: persoane în vîrstă, persoane cu dizabilități) și în domeniul tineret. Pensile mizere obliga persoanele să fie în căutarea unor surse alternative de venit, dar și în acest domeniu nu există un suport din partea organizațiilor donatoare.

În acest fel, organizațiile neguvernamentale cooperează între ele, însă această cooperare este una superficială sau temporară. Sunt stabilite anumite contacte, însă din păcate, colaborarea nu este suficient de puternică. De exemplu, ONG-le mai mici nu cunosc alte organizații din regiune care au deja experiență în domeniu, iar cele care au deja mai multă experiență, nu o împărtășesc cu alte organizații.

Din cauza numărului mic al programelor de finanțare destinate organizațiilor din regiune, există și frica de concurență din partea altor organizații din regiune sau din dreapta Nistrului. Din păcate, acest fapt a fost demonstrat, o dată în plus, în cadrul Forumului. De asemenea, nu a fost menționat nici un exemplu de

cooperare cu ONG din alte țări. Dacă o astfel de cooperare există, atunci probabil aceasta este limitată în timp sau limitată de alte condiții.

Relațiile ONG-lor cu structurile administrative

Participanții la Forum au identificat două tipuri de probleme cu care se confruntă ONG-le în relațiile cu autoritățile locale: A. Generale (tipice pentru toate tipurile de ONG) și B. Specifice (tipice pentru ONG-le care activează în sfera socială).

Relațiile dintre ONG și structurile administrative pot fi descrise ca fiind tensionate. Autoritățile transnistrene văd în această cooperare nu rezolvarea problemelor din societate dar, în primul rând, o colaborare de ordin politic. Orice exemplu de cooperare se confruntă cu o serie de probleme. În cazul în care ONG-le au posibilitatea de a organiza ceva pentru o școală, acest fapt trebuie coordonat printr-o serie de negocieri și acorduri, care necesita mult timp, resurse, efort și nervi. Pentru a organiza un seminar informativ pentru elevii unei școli din regiune, spre exemplu în domeniul prevenirii SIDA sau traficului de ființe umane, trebuie solicitată permisiunea Ministerului Educație din regiune.

În pofida dificultăților în colaborare, există și anumite rezultate pozitive. Dar pentru acest lucru trebuie foarte mult de lucrat cu autoritățile. De regulă, autoritățile sunt deschise spre colaborare în cazul în care ONG-le oferă o soluție pentru rezolvarea problemelor locale de care sunt responsabile autoritățile locale. Drept exemplu, poate fi menționată organizarea manifestațiilor cu ocazia unor sărbători (Ziua Internațională a Copilului, Ziua Persoanei în vârstă, etc.) Dar, de obicei, ONG-le au resurse financiare limitate și doar pentru activitățile proprii.

În unele cazuri, autoritățile locale se eschivează de la rezolvarea problemelor, lăsând toată povara pe umerii ONG-lor. În această situație, în lipsa finanțării, este extrem de dificil de a realiza anumite activități. Rezultatul unei astfel de colaborări are mai mult o conotație negativă, și într-un final, reprezentanții autorităților locale văd în ONG niște parteneri fiabili.

În majoritatea cazurilor, soluționarea diferitor întrebări și probleme ce apar pe parcursul realizării activităților, se rezolva în baza relațiilor personale ale autorităților cu liderul organizației. Simpatia sau antipatia în acest caz, joacă un rol decisiv.

O soluție adecvată pentru reglementarea acestui gen de neînțelegeri consta în informarea și sensibilizarea autorităților la toate nivelele (executiv, legislativ și judiciar) despre activitățile, rolul și scopurile sectorului asociativ.

Relațiile ONG-lor cu organizațiile donatoare

În general, relații de parteneriat exista. Din păcate, nu toți donatorii lucrează cu ONG-le din stînga Nistrului. De exemplu, Fondul de Investiții Sociale din Moldova, Centrul Contact, IREX, REC și de alte organizații sau fundații care lucrează pe întreg teritoriu al Republicii Moldova, nu au o reprezentanță și în regiune.

Majoritatea ONG-lor, nu au planuri strategice pentru dezvoltare sau acestea nu

sunt destul de specifice. Acest lucru se referă, în special, la ONG-le de tineret (care reprezintă majoritatea ONG-lor din regiune) și la acele ONG-uri care nu lucrează la un nivel profesional înalt, adică nu beneficiază de o finanțare durabilă și nu au angajați permanenți. Cu părere de rău, în această categorie ar putea fi incluse majoritatea ONG-lor din stînga Nistrului indiferent de perioada de existență și experiență a organizației.

În special, trebuie de menționat lipsa de informare a ONG-lor referitor la programele donatorilor pentru regiunea transnistreană. În acest sens, cauza principala o constituie bariera lingvistică. Majoritatea paginilor web al organizațiilor donatoare nu sunt disponibile în limba rusă. De asemenea, puține din buletinele informative ale diferitor organizații sunt disponibile în limba rusă, fapt ce limitează accesul la informație a ONG-lor din regiune.

Mulți membri activi ai ONG-lor trebuie să aleagă dintre activitatea în cadrul unui ONG și un loc stabil de muncă care să le asigure existența, și, de obicei, alegerea este în detrimentul activității din cadrul organizațiilor neguvernamentale. Este nevoie de susținerea donatorilor pentru creșterea nivelului profesionalismului în rândurile membrilor ONG-lor regionale.

Finanțarea ONG-lor din regiune este foarte slabă. Dacă programele de granturi pentru ONG-le din partea dreaptă a Nistrului prevăd o anumită sumă de bani, atunci pentru ONG-le din regiune, această sumă este de câteva ori mai mică, sau ONG-le regionale nu sunt eligibile în cadrul acestui program de granturi, sau finanțarea lor este posibilă doar prin anumite ONG intermediare.

Există și situații în care relația dintre ONG și finanțatori devine una cu nuanță de dictatură în locul unei relații de cooperare și parteneriat. În acest caz, totul depinde de o persoană concretă, care este responsabilă de o anumită direcție sau departament ce activează într-o organizație din Moldova.

Donatorii ar trebui să-și schimbe atitudinea față de ONG-le din regiunea transnistreană. Sunt anumite organizații cu care ar fi posibil de construit niște relații de colaborare de durată. Multe ONG-uri lucrează numai în direcțiile în care există finanțare, diversificîndu-și foarte mult spectrul de activități. În sfera socială, practic totul rămîne neschimbat. Printre domeniile de perspectivă putem menționa: crearea locurilor de muncă sau instruirea persoanelor cu abilități reduse în domeniul antreprenorial, încurajarea persoanelor de a lucra în folosul comunității, deschiderea cantinelor sociale, lucrul cu tinerii, etc. Astfel de proiecte și activități necesită o perioadă mai îndelungată de implementare, spațiu adecvat și personal calificat, etc.

În fiecare localitate din regiune, ar putea fi deschisă cîte o reprezentanță pentru consultarea populației, care ar putea coordona direcția de activitatea a ONG-lor și ar contribui la informarea acestora.

De exemplu, crearea unui centru de formare educațională în domeniul calculatoarelor pentru angajații bugetari (instituții medicale, profesori, etc) ar putea impulsiona o schimbare pozitivă în relația dintre ONG și autoritățile locale.

Capacitățile instituționale ale ONG-lor din regiunea transnistreană

Toate ONG-le au Statut și activitatea acestora este ghidată de acest document. În

statul organizațiilor sunt incluse scopurile și metodele de realizare ale acestora. Majoritatea ONG-urilor sociale, au inclus în statut un diapazon larg de servicii sociale pe care le pot presta. Acest lucru este unul foarte convenabil, deoarece astfel ONG-urile corespund cerințelor organizațiilor donatoare pentru acordarea granturilor.

Acest lucru este justificat, la etapa inițială de dezvoltare a ONG-urilor, deoarece oferă posibilitatea de a dezvolta organizația scriind proiecte și lucrându în diferite domenii.

După ce organizațiile capătă o anumită experiență și cunoștințe în activitatea pe care o desfășoară, acestea devin mai "flexibile" în planificarea activităților sale. Acest lucru, în special, se observă când organizațiile planifică activitățile sale ținând cont de fondurile și programele donatorilor disponibile pentru organizațiile din regiune și nu de necesitățile beneficiarilor săi.

Această strategie de planificare, nu are o nici o valoare din punct de vedere strategic, care ar prevedea un plan clar de dezvoltare a organizației pe o perioadă de 3-5 ani sau chiar mai mult.

Această constatare nu se referă la organizațiile cu experiență din regiune. În organizațiile din sectorul social planificarea, de obicei, se face pe o perioadă de 1-2 ani. În majoritatea cazurilor, rezultatul acestei planificări este apariția unor "tradiții" în activitatea organizațiilor, adică a evenimentelor care sunt organizate anual cu foarte puține schimbări față de programa activității de anul trecut.

Procesul de monitorizare, lipsește la multe organizații, iar dacă există, acesta este efectuat în cadrul unor proiecte finanțate de donatori. Din păcate, în aceste monitorizări nu se acordă atenția necesară calității serviciilor prestate beneficiarilor, deoarece marea majoritate a personalului organizațiilor combină activitatea ONG-istă cu cea profesională.

În domeniul resurselor umane se lucrează superficial. Calificarea personalului, de obicei se realizează prin participarea la diverse cursuri de instruire sau seminare. Lipsește instruirea la nivel profesional a personalului în acest domeniu.

La seminarele de instruire sunt delegați în mare parte membrii tineri și activi ai organizației, pentru ca aceștia să dobândească cunoștințele și abilitățile necesare pentru dezvoltarea organizației, însă cum deja această persoană va aplica pe viitor în cadrul organizației cunoștințele obținute, depinde doar de voința, dorința și capacitatea acesteia.

Un alt obstacol de bază ce împiedică calificarea personalului, este lipsa timpului liber pentru activitățile sociale. Nu se ține cont de principiul profesionalismului în selectarea personalului.

O mare importanță în procesul de instruire a membrilor de ONG-urilor din regiune o are Centrul CONTACT prin intermediul programului de stagiu pe care îl oferă reprezentanților ONG-urilor din regiunea transnistreană. În general, programul a fost apreciat satisfăcător, însă este departe de a fi unul ideal. Mai detaliat la acest subiect se va reveni în cadrul ultimului paragraf.

Participanții au enunțat necesitatea creării anumitor structuri și organizații de sprijin, care ar fi localizate chiar pe teritoriul regiunii transnistrene.

Bugetul celor mai multe organizații depinde de un donator concret și de suma oferită în cadrul unui program de grant. Planificarea activităților, la fel, depinde de sursele de finanțare și proiectele aprobate.

În mare parte, organizațiile nu planifică sursele de finanțare pentru realizarea activităților pe care și le propun să le desfășoare. Organizațiile din regiune, care se bucura de o finanțare stabilă din partea donatorilor sunt anume ONG-le din domeniul social. La fel, anume pentru ONG-le din domeniul social, finanțarea mai poate fi și sub forma unor donații și acte de caritate cu prilejul unor ocazii speciale.

Analiza și identificarea necesităților beneficiarilor

În mare parte, analiza necesităților beneficiarilor nu se realizează, însă acestea sunt stabilite ca urmare a concluziilor personale ale liderilor sau membrilor ONG. În unele cazuri, aceste concluzii sunt corecte și astfel dispăre necesitatea realizării unui efort suplimentar. De multe ori, numărul problemelor, nevoilor și necesităților depășește numărul ONG ce activează în acest domeniu. Odată cu dezvoltarea organizației, acest gen de analiză se efectuează, însă în majoritatea cazurilor, se efectuează doar în cadrul anumitor proiecte.

Trebuie de menționat că în regiunea transnistreană, la moment, este imposibil de utilizat tehnologiile exportate din vest, care sunt cunoscute de ani întregi în acest domeniu. Aceste tehnologii și tehnici moderne de cercetare nu ar trebui orbește implementate în practică, ci adaptate la necesitățile și specificul regiunii. Dacă în această regiune nu a existat niciodată nici un ONG, care sa se ocupe de o anumită problemă, atunci după efectuarea cercetării se vor identifica încă un șir de probleme, care sunt imposibil de rezolvat doar de către o singura organizație. În fiecare caz, abordarea trebuie sa fie complexă.

Societatea percepe ONG-le ca o entitate străină, și, de obicei, le atribuie unele «etichete» care prejudiciază imaginea ONG-lor. Încrederea populației poate fi câștigată doar odată cu trecerea timpului. În majoritatea cazurilor, încrederea vine doar din partea beneficiarilor direcți, cu condiția că ONG-le își desfășoară activitățile într-un mod deschis și accesibil tuturor. Drept exemplu, pot servi ONG-le ce activează în domeniul social. În cazul lor, populația și membrii întregii societăți observă utilitatea sectorului asociativ și, în unele cazuri, chiar dă dovadă de suport și ajutor. De exemplu, ONG-le ce promovează drepturile omului nu reprezintă un strict necesar pentru populație, pînă în momentul în care cineva din societate nu se va adresa după ajutor sau consultație în domeniu dat. Pentru o relație bazată pe încredere dintre populație și ONG este nevoie de timp. În ONG-le din domeniul social, nu întotdeauna lucrează persoane calificate și profesioniste. De exemplu, dacă scopul de bază al unui ONG este asistența persoanelor cu dizabilități, atunci personalul și persoanele ce activează în acest ONG vor fi experți anume în lucrul cu această categorie de persoane, și nu în domeniul planificării strategice sau managementului voluntarilor. În astfel de ONG, lipsesc anume specialiștii de bază, de acea dezvoltarea organizațională nu este un

subiect abordat pe larg.

Ca rezultat, aceste organizații își îngreunează povara, realizând sarcinile care trebuie realizate de către stat, și nu de ONG.

Concluzii

În primul rând, ONG-le ce activează în domeniul social au capacitatea de a schimba atitudinea populației și administrației față de sectorul asociativ în general. Autoritățile publice și societatea vor fi capabile să discute despre necesitatea ONG-lor doar după ce vor vedea unele rezultate palpabile și concrete. Reabilitarea socială a copiilor cu handicap este o acțiune mai vizibilă și mai larg discutată în societate decât, de exemplu, educația elevilor în domeniul drepturilor omului. Desigur, ambele activități sunt importante, în acest sens formarea unei atitudini adecvate a societății față de sectorul asociativ, reprezintă o sarcină primordială.

Pe viitor, este posibilă asistența și suportul organizațiilor non-guvernamentale de întreaga societate. Majoritatea organizațiilor au o bază materială foarte slabă. Doar persoanele cu mult entuziasm și cele ce sunt direct afectate de careva domenii (ex: mamele copiilor cu dizabilități) activează în cadrul ONG. Trecerea ONG la un nivel profesional, este foarte benefică atât pentru organizațiile locale, cât și pentru întreaga societate. În acest sens, este binevenită instruirea membrilor ONG-lor prin intermediul unor cursuri specializate de calificare profesională.

ONG-le sunt dispersate chiar dacă se afla în aceeași localitate. Relațiile de parteneriat se stabilesc numai în baza anumitor proiecte (în cazul în care este adoptat un proiect). Lipsa de comunicare și dispersare a ONG-lor depinde în mare măsură de lipsa metodelor de comunicare și lipsa existenței anumitor contacte.

ONG-le ar trebui să acorde o atenție mai mare surselor de informare. În acest caz, este nevoie de anumite cunoștințe în domeniul utilizării calculatorului și internetului. De mai multe ori, au fost efectuate tentative de a crea anumite rețele de comunicare sau portale web de resurse, însă în majoritatea cazurilor, datorită accesului limitat la internet, aceste tentative au eșuat. De asemenea, datorită barierelor existente în comunicare (în majoritatea cazurilor, reprezentanții societății civile din regiune cunosc doar limba Rusă) ONG-le regionale au acces limitat la informație utilă, actuală și de calitate.

Recomandări

Pentru susținerea întregului sector asociativ din regiune, este necesar de a continua, în primul rând, susținerea ONG-lor ce activează în domeniul social. Rezultatele acestor activități, trebuie să fie vizibile pentru întreaga societate. Astfel de indicatori pot fi: numărul de persoane cu handicap ce au posibilitatea de a fi instruiți, numărul de pensionari care au fost angajați pentru a munci voluntar, numărul persoanelor ce beneficiază de prânz cald, etc.

Trebuie evitată implementarea practicilor generale de dezvoltare organizațională a ONG-urilor, care nu sunt adaptate la specificul regiunii. În această regiune, niciodată nu au existat astfel de organizații non-guvernamentale. De aceea, în mentalitatea populației aceste organizații se reduc la organizațiile sindicale de tip sovietic. ONG-urile ar trebui să le fie acordată mai multă libertate în alegerea programelor sale. Ar trebui să fie încurajate în primul rând instruirile adecvate, iar mai apoi, să fie acordat un sprijin substanțial pentru o perioadă de la 3 la 5 ani. Trebuie de menționat faptul că, există unele ONG, care deja au personal instruit și calificat, însă le lipsește susținerea financiară (lipsește chiar facilitățile de bază precum este un oficiu).

De asemenea, merita de concentrat atenția și asupra dezvoltării ONG-urilor prin intermediul sistemului de pregătire a cadrelor. Ca urmare, va crește numărul angajaților, ceea ce va duce în consecință la creșterea cheltuielilor.

Bariera lingvistică este o problemă destul de acută pentru reprezentanții sectorului asociativ din regiune, care pe an ce trece devine tot mai gravă.

Trebuie de încurajat accesul la Internet în regiune, pentru ca membrii ONG-urilor să fie la curent cu toate problemele din societate, cu programele de finanțare disponibile și cu activitățile altor ONG similare și nu numai.

Un salariu decent al membrilor de ONG ar putea opri fluxul angajaților în aceste organizații. Remunerarea pentru această activitate într-adevăr trebuie să fie decentă, deoarece chiar având un post de muncă permanent și activând pe lângă aceasta și în cadrul unui ONG, cetățenii sunt nevoiți să plece peste hotare în căutarea unor surse de existență.

În procesul de consolidare a sectorului asociativ din regiune trebuie de lucrat cu persoanele din regiune care cunosc specificul regiunii, care au experiență în acest domeniu și care cunosc situația existentă. Este binevenit și schimbul de experiență cu ONG-urile din alte țări. Cu acest scop, este necesar de a elabora un program pentru susținerea schimbului de experiență și pentru stabilirea relațiilor de parteneriat cu ONG-urile din alte țări, precum și identificarea finanțatorilor stabili și durabili, care ar susține financiar aceste idei.

Raport elaborat de Angela Cojocaru și Oleg Nagornîi

Raport “Dezvoltarea ONG-lor din regiunea transnistreană care activează în domeniul ecologiei”

Introducere:

Organizațiile neguvernamentale ecologice din regiunea transnistreană au discutat în cadrul primei etape al Forumului situația actuală a mediului și probleme de sănătate cu care se confruntă populația, ca rezultat al stării mediului înconjurător. În urma discuțiilor, participanții au identificat principalele probleme în domeniul protecției mediului asupra cărora își vor concentra atenția în continuare. De asemenea, a fost menționat faptul că, în cadrul procesului de luare a deciziilor de către administrația publică locală din domeniul protecției mediului înconjurător, în special ceea ce ține de efectuarea lucrărilor de construcție și reconstrucție, lipsește practica de implicare a societății civile.

Dreptul la acces la informație în domeniul ecologic nu este asigurat în mod sistematic, conform prevederilor Convenției de la Aarhus. Lipsesc mecanismele și relațiile de parteneriat cu societatea civilă. Structurile de stat și autoritățile locale nu garantează recepționarea și autenticitatea unor astfel de informații. Din păcate, aceste principii nu se oglindesc în realitatea actuală a politicii de mediu promovată de către autoritățile locale din regiunea transnistreană. Această părere a fost expusă în cadrul Forumului Regional al ONG-lor din regiunea transnistreană de către participanții ONG-lor ce activează în domeniul ecologic.

Anume identificarea soluțiilor eficiente pentru soluționarea problemelor existente, motivează ONG-le de mediu din regiunea transnistreană să recurgă la o poziție pro-activă în acest domeniu.

Aspecte Legale

O problemă dificilă pentru ONG-le regionale o constituie procesul de înregistrare, în special la nivel național și regional. Conform legislației Republicii Moldova, la nivel local, într-o anumită localitate se pot înregistra doar grupurile de inițiativă ce locuiesc și activează în acea localitate. În acest fel, ONG-le din regiunea transnistreană se pot înregistra fără anumite obstacole nejustificate doar la nivel național. Ministerul Justiției Republicii Moldova perfectează documentele de înregistrare ale ONG-lor, fondatorii cărora au viză de reședință și locuiesc în regiunea transnistreană. Pe de altă parte, autoritățile neconstituționale din regiune, la fel perfectează documentele de înregistrare ale ONG-lor, fondatorii cărora locuiesc în cadrul regiunii date.

Relațiile cu alte ONG-uri

ONG-le de mediu din regiune sunt deschise pentru a coopera și a comunica cu alte ONG-uri pentru a soluționa provocările existente comune. Acestea, de asemenea, colaborează și cu ONG-uri din alte regiuni și sunt dispuse pentru comunicare și cooperare cu ONG-uri din alte țări. ONG-le care lucrează în domeniul ecologic au fost printre primele ONG-uri care au stabilit parteneriate cu colegii săi de pe malul drept al Nistrului. Acestea au reușit să stabilească o rețea de ONG-uri și grupuri de inițiativă, precum și să rezolve unele provocări comune. Un exemplu elocvent este Asociația Internațională Ecologică de Protecție a Rîului Nistru "Eco-Tiras", și grupurile de inițiativă din Stroiești și Mihailovca din raionul

Rîbnița, care, la fel au obținut rezultate concrete în rezolvarea problemelor de mediu.

Relațiile ONG-lor cu instituțiile statului

Deseori, autoritățile publice locale, nu susțin activitatea promovată de către ONG-le ecologice. Conform celor expuse de către participanți, reprezentanții acestor structuri au o viziune eronată despre reprezentanții ONG-lor ecologice. Aceștea presupun că membrii ONG-lor sunt activi și desfășoară anumite activități pentru a suprima puterea locală și pentru a prelua puterea. Această fobie a autorităților publice locale generează și alte probleme precum: grupurile de inițiativă în componența cărora intră mai mulți cetățeni activi din localitate întâmpină mari dificultăți în procesul de înregistrare. De asemenea, întâmpină obstacole și acele ONG-uri, care doresc să creeze surse mass-media alternative.

Suportul financiar al ONG-lor din partea autorităților publice locale lipsește. Beneficiază de acest suport doar acele ONG-uri care sunt înființate la inițiativa autorităților.

În general, relația dintre autorități și ONG-uri nu este stabilă. De cele mai dese ori, activitatea ONG-lor este ignorată de către cei care sunt în poziția de a influența situația, și au capacitatea și puterea de decizie de a întreprinde anumite măsuri pentru a rezolva problemele identificate.

Reprezentanții ONG-lor ecologice au semnalat cazuri în care chiar dacă au fost identificați cei responsabili de poluarea mediului, autoritățile locale nu au întreprins măsurile corespunzătoare de reglementare a cazurilor date. În cazul în care poluarea mediului se produce din vina unor structuri economice în care mai sunt implicate și interese ale puterii, aceste cazuri se mușamalizează și devin inaccesibile pentru a fi revizuite de către comunitatea experților ecologi. ONG-le de mediu au menționat câteva cazuri când au apelat la procuratura locală, însă acțiunile acestora nu au fost susținute, ci din contra, se afirma că astfel de cazuri nu există.

Problemele ONG-lor de mediu

Dintre problemele prioritare care necesită o atenție specială, au fost menționate:

- Lipsa bazei tehnico-materiale la ONG-le de mediu. Lipsa sediilor și a posibilităților de închiriere a unui sediu, lipsa echipamentului (computerilor), lipsa accesului la Internet și lipsa altor condiții esențiale pentru dezvoltare contribuie la izolarea ONG-lor din regiunea transnistreană. Din cauza lipsei accesului la sursele de informare, ONG-le din regiune nu sunt întotdeauna la curent cu programele de granturi oferite de organizațiile donatoare, sau nu au posibilitatea de a îndeplini calitativ un formular de aplicare pentru a obține un grant. De asemenea, aceste ONG-uri, nu au posibilitatea de a stabili relații de parteneriat și colaborare cu ONG-uri din alte regiuni sau din străinătate. Situația existentă nu poate contribui la dezvoltarea calitativă a ONG-lor din regiune.
- Lipsa echipamentului adecvat necesar pentru a măsura diverși indicatori ai mediului înconjurător. ONG-le ecologice nu au posibilitatea de a actualiza informațiile privind mediul înconjurător, și nu au posibilitatea de a disemina

- această informație în societate în conformitate cu scopurile sale statutare;
- Lipsa sprijinului din partea autorităților locale. S-a remarcat faptul că este necesar de a elabora o strategie a sectorului ne-guvernamental pentru a soluționa problemele ce țin de securitatea ecologică. De asemenea, este necesar de a spori rolul ONG-lor în procesul de luare a deciziilor ce vizează securitatea ecologică prin intermediul elaborării unor mecanisme instituționale și legale, fapt ce ar corespunde cerințelor convențiilor internaționale.
- Finanțarea redusă, sau chiar lipsa finanțării pentru dezvoltarea instituțională a ONG-lor. ONG-le ecologice de pe malul drept al Nistrului au oficii dotate cu echipament tehnic, au acces nelimitat la Internet, dispun de dispozitive de măsurare a indicatorilor de mediu, au acces la diverse surse de informare în domeniul ecologic și, respectiv, au posibilitatea de a organiza diverse acțiuni și activități de protecție a mediului înconjurător. În partea stînga a Nistrului doar cîteva organizații dispun de aceste posibilități.
- Lipsa unui sistem de educație și cultura ecologică a populației. Pînă în prezent, ONG-le nu au capacități reale de a influența diverse procese de luare a deciziilor pe probleme de mediu. De asemenea, de cele mai dese ori, ONG-le nu au capacitățile de bază pentru a informa publicul larg despre cantitatea de substanțe nocive emise în aer, și consecințele acestora asupra sănătății.

Probleme ce țin de managementul organizațional

Problemele deosebit de importante ale ONG-lor, au fost identificate de participanți ca fiind cele cu caracter organizațional, care reflecta anumite aspecte ale managementului ONG. În mod special au fost menționate următoarele probleme: nu sunt clar definite misiunea și valorile, fapt ce ar ajuta organizația în stabilirea clara a obiectivelor strategice. Acestea trebuie să fie accesibile și pe înțelesul tuturor membrilor ONG, beneficiarilor, parteneri lor și întregii comunități.

Lipsește Consiliile de Administrare. ONG pur și simplu nu cunosc faptul că trebuie să existe un astfel de organ de conducere în cadrul organizației. Majoritatea reprezentanților ONG nu cunosc care este structura unui ONG democratic. Reprezentanții ONG au nevoie de instruire în domeniul planificării strategice.

Lipsește procesele de planificare, monitorizare și evaluare. ONG-uri nu-și planifică durabilitatea financiară. Activează doar în cazul în care câștigă anumite proiecte. Există necesitatea de instruire în domeniul planificării activităților și de monitorizare a performanțelor și rezultatelor obținute. De asemenea, este necesară consolidarea capacităților de evaluare a personalului, a directorului executiv și a președintelui ONG.

- Lipsește planificarea strategică și cea anuală.
- Lipsește procesul de monitorizare, ca mijloc de îmbunătățire a programelor și serviciilor prestate de ONG. De asemenea, nu sunt utilizate diferite instrumente de evaluare precum: chestionarele, interviurile, observațiile, etc. cu scopul de a obține informații despre calitatea serviciilor prestate și de a identifica perspectivele de adaptare la necesitățile actuale ale beneficiarilor și a întregii societăți.
- Lipsa politicilor de dezvoltare a resurselor umane. În cadrul ONG-lor, nu există nici o politică de dezvoltare și de motivare a resurselor umane.

Lipsesc oportunitățile și alternativele de stagiu. De asemenea, în majoritatea cazurilor lipsește fișa de post și regulamentul intern al organizației.

- Lipsa politicilor de instruire a voluntarilor și de perfecționare a cadrelor. Din cauza lipsei de fonduri pentru instruirea personalului, astfel de activități nu sunt planificate. În acest fel, membrii ONG-ilor nu au posibilitatea de a participa la diverse programe de training, atât la nivel național, cât și la nivel internațional. Majoritatea ONG-ilor au identificat necesitatea de instruire a personalului și voluntarilor în domeniul managementului de proiecte;
- Lipsa personalului calificat în domeniul managementului financiar. Doar 4 din 15 ONG-uri, care au participat la Masa Rotundă, au angajat un specialist calificat în acest domeniu. Această situație, se datorează, în special, instabilității financiare ale ONG-ilor, și salariilor mici care nu motivează activitatea unor profesioniști în domeniul financiar.
- Lipsa strategiilor și planurilor de diversificare a surselor de finanțare și de colectare de fonduri suplimentare. Aici putem menționa prestarea serviciilor cu plata de către ONG-uri, serviciu care necesită a fi dezvoltat. La fel, majoritatea ONG-ilor au nevoie să-și consolideze abilitățile și cunoștințele în domeniul colectării de fonduri (fundraising).
- Majoritatea ONG-ilor nu au identificat principalii săi factori interesați (stakeholders) precum: persoanele fizice interesate în activitatea acestor ONG, beneficiarii, clienții, angajații, donatorii, instituțiile de cercetare, alte ONG-uri, companii private, agenții publice.
- Lipsa unei strategii de dezvoltare a parteneriatelor, de exemplu, utilizarea resurselor comune, instruirea reciprocă, soluționarea problemelor comune.

Relațiile ONG-ilor cu organizațiile donatoare

Participanții la Forum, au menționat drept cele mai cunoscute organizații donatoare care au finanțat proiecte în domeniul protecției de mediu în regiunea transnistreană următoarele instituții: Fundația Soros-Moldova, Ambasada SUA, Misiunea OSCE în Moldova, Milieukontakt International și REC Moldova. În mare parte, aceste proiecte au vizat următoarele domenii: ameliorarea stării ecologice a bazinului Rîului Nistru, agricultura ecologică, dezvoltarea rurală și dezvoltarea eco-turismului, etc. În mare parte ONG-ile și grupurile de inițiativă prezente la discuții au implementat un șir de proiecte, și în continuare sunt în căutarea noilor oportunități, deși întâmpină mari dificultăți precum accesul la informație privind programele de finanțare. Într-o situație mai bună sunt 6-7 ONG-uri, ce fac parte din Asociația Internațională Ecologică Ocrotitorilor Rîului Nistru "Eco-Tiras". Aproape în fiecare an, acestea sunt implicate în realizarea diverselor proiecte implementate de către această organizație. Forumul Regional a demonstrat ca ONG-ile ecologice din regiunea transnistreană au o dorință aprigă de a continua activitățile sale, și de a participa activ la rezolvarea problemelor de mediu din regiunea sa, dar au nevoie de susținere financiară.

Obiective strategice pe termen lung, mediu și scurt recomandabile pentru îmbunătățirea condițiilor ecologice din regiunea transnistreană și pentru consolidarea rolului ONG-ilor ecologice în sprijinul unui mediu curat

Recomandări pentru ONG-le de mediu din regiunea transnistreana:

- de a contribui la îmbunătățirea sănătății populației, prin intermediul influențării indicatorilor calității mediului înconjurător, fapt ce ar contribui la consolidarea imaginii ONG-lor ecologice și la creșterea nivelului de încredere și susținere din partea populației locale.
- Promovarea dezvoltării unor noi ramuri ai economiei care poluează mai puțin mediului înconjurător, și anume: promovarea serviciilor turistice.
- Promovarea culturii ecologice și educația ecologică a populației prin intermediul unor acțiuni bine planificate care ar satisface necesitățile beneficiarilor.
- Realizarea monitorizării ecologice de către ONG-le transnistrene și crearea parteneriatelor stabile cu alți actori cointeresați.
- Elaborarea și implementarea programelor sau proiectelor ce vizează promovarea educației ecologice și instruirea populației în domeniul protecției mediului înconjurător.
- Stabilirea parteneriatelor cu autoritățile publice locale, școlile, instituțiile medicale etc., deoarece anume prin intermediul parteneriatelor este posibilă soluționarea eficientă și rațională a problemelor de mediu existente.

Recomandări pentru ONG-le ecologice de pe malul drept al Rîului Nistru:

- Dezvoltarea unor parteneriate durabile cu ONG-le de mediu de pe malul stîng al rîului Nistru. Implementarea unor proiecte comune cu scopul îmbunătățirii situației ecologice din bazinul rîului Nistru;
- Schimbul de experiență dintre ONG-le ecologice de pe ambele maluri ale rîului Nistru;
- Elaborarea în comun a unei publicații ecologice săptămînale în care ar fi reflectate problemele de mediu existente, atît în bazinul rîului Nistru, cît și cele existente la nivel național și internațional. Elaborarea publicației atît în format tipărit, cît și în format electronic pentru a fi accesibilă unui număr mare de cititori.

Recomandări pentru reprezentanții autorităților locale:

- Stabilirea unor mecanisme și proceduri de consultare a ONG-lor pe problemele de mediu.
- Implicarea ONG-lor de mediu în elaborarea unui plan de acțiuni nou pentru îmbunătățirea stării mediului înconjurător din regiunea transnistreană.
- Implicarea ONG-lor în realizarea programelor de profilaxie și de prevenire a bolilor ce apar ca urmare a poluării aerului de către sursele staționare și de către mijloacele de transport.
- Organizarea audierilor publice pentru dezbaterile problemelor ecologice existente în regiune.
- Implicarea ONG-lor în dezvoltarea și realizarea programului privind asigurarea cu apă potabilă a populației.
- Implicarea ONG-lor în procesul de restabilire și îngrijire a spațiilor verzi. În perspectivă este posibilă realizarea ideii "lanțului verde" în jurul orașelor.
- Accesibilitatea și transparența informațiilor cu privire la cantitatea și pericolul emisiilor de gaze în atmosferă a diverselor întreprinderi.
- Elaborarea unei strategii de monitorizare a respectării standardelor și legislației

în domeniul ecologiei de către întreprinderile industriale.

Recomandări pentru organizațiile donatoare:

- Finanțarea programelor pentru soluționarea problemei accesului la informație a ONG-lor în domeniul ecologic.
- Finanțarea programelor ce vizează sensibilizarea opiniei publice față de starea mediului înconjurător.
- Susținerea programelor ce vizează păstrarea landsaftului, ocrotirea diversității biologice și restaurarea peisajelor naturale în bazinul râului Nistru, în parteneriat cu ONG-le, structurile economice și autoritățile locale de pe ambele maluri ale Nistrului.
- Finanțarea programelor care vizează instruirea membrilor ONG-lor în domeniul managementului organizațional, managementului de proiect, precum și organizarea seminarelor în domeniul ecologic.

Concluzii

Problemele de mediu trebuie să fie prevenite la etapa luării deciziilor, în caz contrar, societatea este sortită luptei cu consecințele și nu cauzele anumitor probleme. Aceasta poziție trebuie să devină una de baza pentru activitatea ONG-lor de mediu din regiunea transnistreană.

Adoptarea acestei poziții va contribui la sporirea încrederii din partea populației și din partea donatorilor, fapt ce va favoriza rezolvarea problemelor de ordin ecologic, și va contribui la ameliorarea relațiilor dintre ONG-uri și autoritățile publice locale.

În condițiile actuale, ONG-le de mediu din regiune au nevoie atât de suportul financiar al organizațiilor donatoare, cât și de relațiile de parteneriat cu alte organizații similare, și de suportul moral al întregii comunități. Însă, cel mai important lucru rămâne a fi faptul că autoritățile publice locale ar trebui să-și schimbe viziunea sa despre ONG-uri la general. Să nu-i mai perceapă în calitate de concurenți, dar în calitate de parteneri de încredere în procesul de prestare a unor servicii calitative întregii comunități.

Raport elaborat de Valeriu Rusu

